

УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ: ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

І.М.Патлах

Україна, м.Запоріжжя, Запорізький національний технічний університет

Сучасний пошук психічного укладу будь-якої групи виявляється у формі національного менталітету, тобто сукупності відносно стійких психічних властивостей, характерних для даної групи, почуттів, складу мислення, навичок, звичаїв, традицій, котрі відрізняють дану соціальну групу від інших.

В контексті політичного дискурсу вся ментальна сфера суспільства – суперечлива і нестійка, зіткана з різних групових і індивідуальних уявлень про гео-політико-економічний простір, знаходиться під впливом боротьби цих груп і індивідів за адекватне бачення реальності, право звернення до народної душі. Рівень політичної культури є, мабуть, найбільш значущим інтегрованим чинником соціокультурного плану, який впливає на аналіз політичної ситуації в цілому [3, с.73]. Аналіз показує, що якщо раніше мова йшла про єдину для всього суспільства ментальність, то тепер найчастіше говорять про різні ментальності, в контексті яких відтворюються різні способи функціонування соціуму, культури, життєвого досвіду людини, реєструються усвідомлені індивідами субмоделі мислення в контексті екзистенціально-соціальних явищ. Політичний менталітет інваріантно включає соціокультурний смисл формування спільного для членів соціально-політичної групи або організації своєрідного політико-психологічного тезауруса, що дозволяє сприймати оточуючу соціально-політичну дійсність, оцінювати її та діяти в ній, адекватно сприймати та розуміти один одного. Згідно матриць комунікації, політичний менталітет виступає в ролі організуючого фактора, що об'єднує політико-психологічну спільність людей, сприяє підтримці припустимості у системі спільності її членів [4, с.196-197].

Політолого-теоретичний аналіз політичного менталітету показує, що він знаходиться в стані виявлення онтології і феноменології національного менталітету, так як політичний менталітет не може повноцінно сформуватися в суспільстві, де людина не усвідомила себе духовним суб'єктом, внутрішньо вільним і здатним до самоврядування і соціопраксіологічної діяльності. При спробі окреслити предметну реальність політичного менталітету спочатку слід виявити індивідуальну ментальність людини (ментальність нації), адже політичний менталітет не повинен відкидати

традиції, культуру, історичну пам'ять народу, його психологію, комунікативні мультипроцеси.

На сучасному етапі розвитку суспільства дослідження менталітету людей різних національностей сприяє кращому розумінню загальних основ поведінки людини незалежно від належності до конкретної національної спільноти, максимізації ефективності розв'язання економічних, політичних, соціальних проблем, які виникають на рівні національної держави. Таким чином, національні держави фактично здійснюють формування геоменталітету людства, в якому відображаються як геополітичні, так і культурні корені націй. З дослідженнями геоменталітету пов'язана думка про те, що саме з окремих регіонів починається розповсюдження нового стратегічно-інноваційного типу цивілізації, оскільки етноси до сих пір залишаються основними одиницями соціокультурної революції [5, с.179].

Принциповою для дослідження українського політичного менталітету виступає життєдіяльність людини, яка залежить від соціально-політичних, економічних, духовних факторів і історично склалася на базі спільного соціального, релігійного, культурного, побутового життя, території, мови, тобто розбудови образу нації. Нація в загальних рисах репрезентує ідею про те, що менталітет є творцем семантичного поля культури, історії, релігії, геополітики, економічної, соціальної, духовної компоненти, формуючи паттерни політичної поведінки. Серед вчених в основному дебати точаться навколо питання, які саме аспекти модерного суспільства забезпечують структурний та культурний базис для тривалого розвитку етнічності, і як саме ці чинники діють сьогодні [6, с. 796].

Український етнос є далеко не однорідним, не уніфікованим утворенням, включає в себе різноманітні ареали етнічних груп, які мають свої специфічні форми вияву політичної ментальності. Разом з тим, різні регіональні етнічні об'єднання України мають базовими одиницями європейські політичні ментальні ознаки, котрі лише своєрідно модифікуються через форми свого самовияву. Це уможливило спробу абстрагуватися від відмінностей всередині груп і виокремити типове в них, що демонструє той факт, що теоретико-методологічною основою історично універсальної концептуалізації проблеми ментальності виступають відповідні концепції природи людини, соціуму, культури та їх історії.

Література:

1. Воронкова В. Г. та ін. Політологія: (Для студ. ден. і заоч. форм навчання усіх спец. ЗДІА): Учбовий посібник / Воронкова В. Г., Катаєв С. Л., Кіндратець О. М.; ЗДІА. - Запоріжжя: ЗДІА, 2002. - 141 с.
2. Валевський О. Методологічні засади аналізу державної політики (Суспільне та державне життя) // Філософська думка.- 2000.- №5.- С.59-81.
3. Політологічний енциклопедичний словник: Навч.посібник для студентів вищих навч.закладів.- К.: Генеза, 1997.- 400 с.
4. Черва Ю. Э.С. Маркарян. Науки о культуре и императивы эпохи. Способность к стратегическому управлению миром // Вопросы философии.- 2001.- №1.- С.177-179.
5. Walter R. Allen, Angie Y. Chung. "Your Blues Ain't Like My Blues": Race, ethnicity, and social inequality in America // Contemporary Sociology.- 2000.- Vol.29, №6.- P.796-805.
6. Політологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. О.В.Бабкіної, В.П.Горбатенка.- К.: Видавничий центр «Академія», 2001.- 528 с.
7. История ментальностей. Историческая антропология: Зарубежные исследования в обзорах и рефератах / Е.М.Михина (сост.); Е.В.Горюнов и др. (ред.); РАН, Институт всеобщей истории, Рос.гос. гуманит.университет.- М., б/и, 1996.- 255 с.